

Sukupolvien välisen digiosaamisen kehittämisen toimintamalli

DigiSote-ikä – Digiosaamista kaiken ikää sosiaali-
ja terveysalalla -hankkeen loppujulkaisu

Jukka Kurttila, Markus Aalto, Markku Kekkonen, Piia Hyvämäki, Tanja Parkkila, Minna Koskimäki, Mira Hammarén, Erika Jarva, Anna-Maria Tuomikoski

Julkaisu on tuotettu DigiSote-ikä-hankkeessa (2021–2023).

Tekijät: Jukka Kurttila, Markus Aalto, Markku Kekkonen, Piia Hyvämäki, Tanja Parkkila, Minna Koskimäki,
Mira Hammarén, Erika Jarva, Anna-Maria Tuomikoski

Oamk Journal 77/2023 – Oulun ammattikorkeakoulun julkaisuja
ISSN: 2737-0550

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu

oamk.fi/oamkjournal

Oulu 2023

ISBN: 978-951-597-240-8 (PDF)

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-597-240-8>

Oikeudet: CC-BY-SA 4.0 pl. kuvat

Kuvat: s. 1 Everything Possible Studio, s. 7 ja 11 iStock, s. 15 ja 20 AdobeStock, muut Stonepic

Ulkoasu: Design Inspis Oy

DigiSote-ikä – Digiosaamista kaiken ikää sosiaali- ja terveysalalla -hanke

Euroopan sosiaalirahaston hankerahoitus digitaalisten taitojen parantamiseksi.

Toiminta-aika 16.8.2021–31.5.2023.

Toteuttajat Oulun ammattikorkeakoulu ja Oulun yliopisto

Hankkeen tuloksia

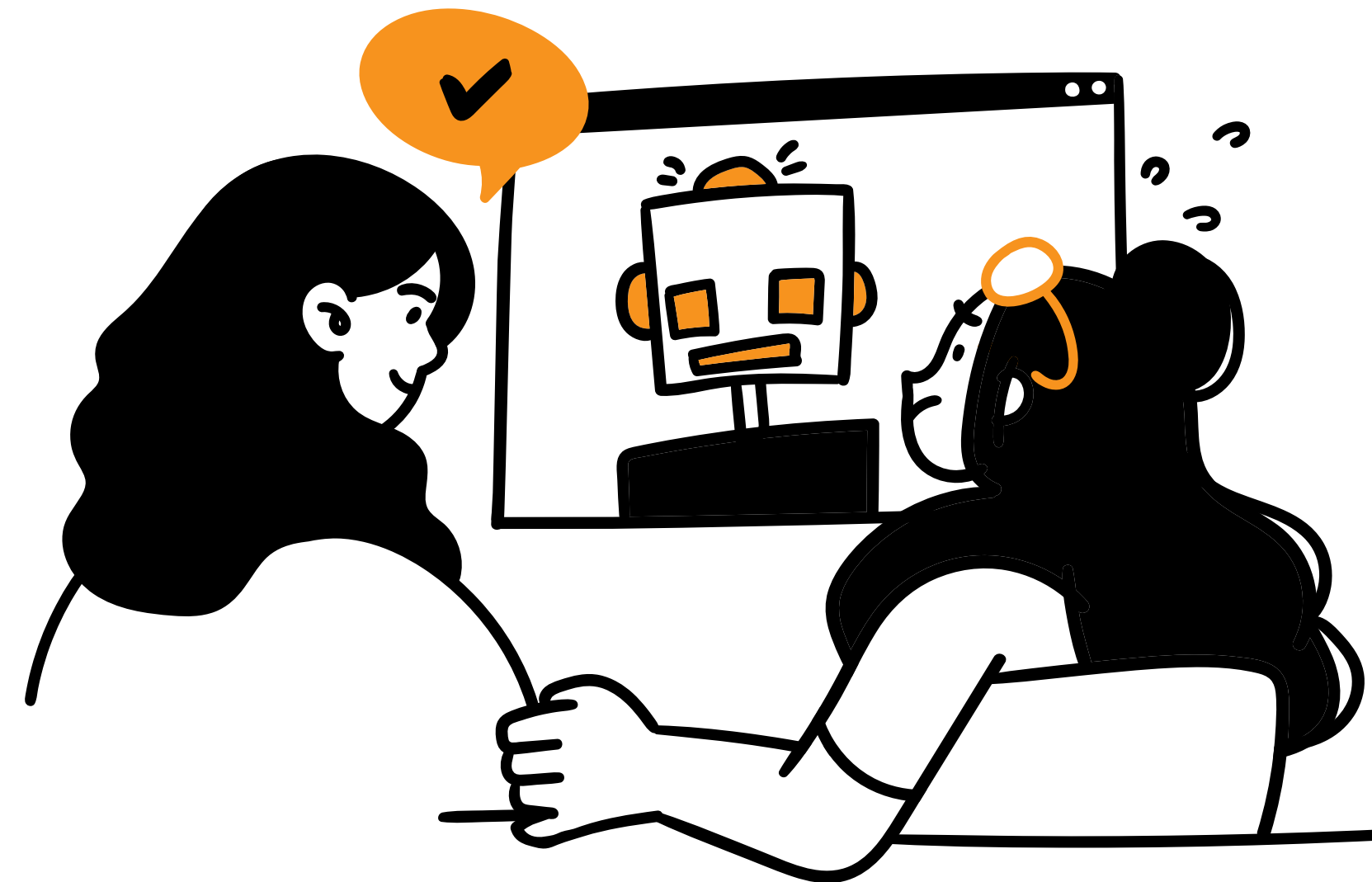
- Sukupolvien välisen digiosaamisen kehittämisen toimintamalli
- DigiSote-verkoston luonti ja kokoaminen
- Sote-alan ammattilaisten digiosaamisen nykytilan kartoitus ja kehittämistarpeet Pohjois-Pohjanmaalla
- Digiosaamisen kehittämisen kartoitus, menetelmien suunnittelu, pilotointi ja arviointi
- Koulutusmateriaalien web-sivusto
- 9 julkaisua
- 11 opinnäytetyötä

DigiSote-ikä – Digiosaamista kaiken ikää sosiaali- ja terveysalalla -hanke

Digiosaamista kaiken ikää sosiaali- ja terveysalalla (DigiSote-ikä) -hankkeen päätavoitteena oli kehittää toimintamalli, joka osallistaa korkeakoulujen opiskelijoita, opettajia ja sote-alan ammattilaisia sukupolvien väliseen yhteistoimintaan digiosaamisen kehittämiseksi sote-alalla.

Tavoitteena oli vahvistaa sote-alan ammattilaisten tieto- ja viestintätekniikan ja verkkovuorovaikutuksen tietoja, taitoja ja asenteita sekä valmentaa heitä uusien teknologioiden, ohjelmistojen ja sovellusten käyttöön.

Tämä opas avaa DigiSote-ikä-hankkeessa tehtyä työtä, toimintamallin periaatteita ja antaa vinkkejä toimintamallin muodostamisen eri vaiheisiin.

Sukupolvien välisen digiosaamisen kehittämisen toimintamalli

Toimintamallin kaikki neljä moduulia muodostavat kiinteän kokonaisuuden.

4. Mahdollista kohtaaminen uuden oppimisen tueksi

Kohtaamiset mahdollistavat uusimman tiedon jakamisen sekä jo opitun reflektoinnin yhdessä.

3. Kehitä ja ota käyttöön digiosaamista tukevia matalan kynnyksen menetelmiä

Digiosaamista tukevat matalan kynnyksen menetelmät vastaavat osaamisen kehittämisen tarpeisiin.

1. Luo verkosto, joka mahdollistaa toiminnon ja toiminnan jatkuvan kehittämisen

Verkoston toimijat edustavat digiosaamisen kehittämiseen sitoutuneita organisaatioita, mahdollistaen toiminnan ja sen jatkuvan arvioinnin sekä kehittämisen vastuualueillaan.

2. Kartoita sukupolvien välistä digiosaamista

Jatkuvan osaamisen kartoituksen avulla havaitaan osaamisen puutteet, ja niiden kehittämistarpeet

Kuuntele podcast
toimintamallin kehittämisestä
hankkeen aikana!

Toimintamallin periaatteet

- Toimintamalli ohjaa korkeakouluopiskelijoita ja -opettajia kehittämään sote-alan ammattilaisten digiosaamista yhteistyössä alan palveluorganisaatioiden ja yritysten kanssa.
- Toimintamalli muodostuu neljästä moduulista, joita voi tarpeen vaatiessa käyttää yksittäin tai niiden järjestystä voi muokata.
- Jokaisen moduulin kehittämisprosessit on kuvattu tässä oppaassa.
- Keskeiset seikat moduulien ja toimintamallin hyödyntämiseksi on avattu, jotta mallia voi käyttää jossain muussakin kontekstissa osaamisen kehittämiseksi.

Moduuli 1, sivu 7

Luo verkosto toiminnan sekä jatkuvan kehittämisen tueksi

Moduuli 2, sivu 11

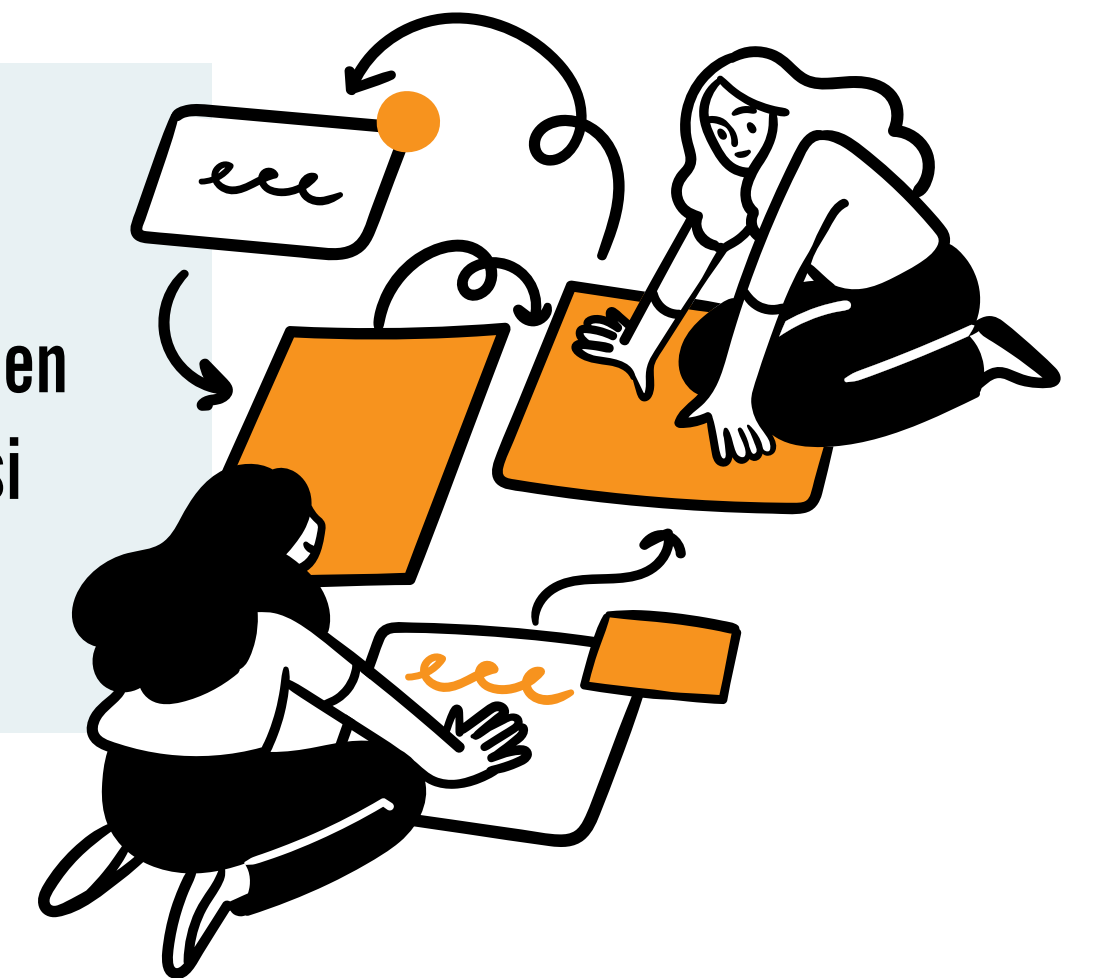
Kartoita digiosaamisen tila ja osaamistarpeet

Moduuli 3, sivu 15

Kehitä ja ota käyttöön digiosaamista tukevia matalan kynnyksen menetelmiä

Moduuli 4, sivu 20

Mahdollista kohtaminen uuden oppimisen tueksi

A group of business professionals in a meeting. In the foreground, a woman with glasses and a white shirt is smiling and holding a tablet. A man in a light blue shirt is looking at her. In the background, other people are sitting around a table, some using laptops. The scene is brightly lit with a warm, golden glow.

Moduuli 1

**Luo verkosto toiminnan sekä
jatkuvan kehittämisen tueksi**

Verkoston muodostaminen DigiSote-ikä-hankkeen aikana

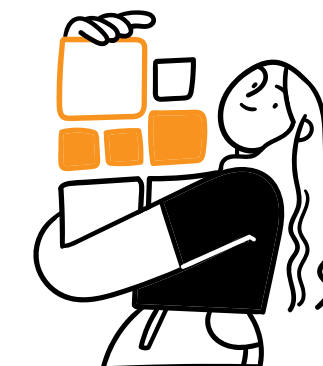
DigiSote-ikä-hankkeen aikana ohjausryhmä pilotoi aihepiirin mukaista verkostotoimintaa.

Verkostoon kutsuttiin mukaan alueen korkeakoulut, sote-alan palveluorganisaatioita ja yrityksiä sekä hyvinvointialue.

Verkoston luomiseen hyödynnettiin hankeasiantuntijoiden aikaisempia kontakteja.

Verkoston tehtävävastuut nimettiin verkostossa hankkeen aikana ja ne tarkistetaan vuosittain.

Keskeisiä verkoston tehtäviä ovat

Toimintamallin ylläpito

Puheenjohtajuus

Viestintä

Jatkuva arviointi

Osaamisen kehittämisen menetelmät

Kohtaamisen mahdollistaminen

Selkeillä tehtävillä ja vastuuhenkilöillä toimintamalli juurrutetaan ja mahdollistetaan sen vieminen myös muille toimialueille.

Kuinka muodostaa digiosaamisen kehittämisen verkosto?

Kartoita mahdolliset verkoston jäsenet

- Verkostoidu toiminta-alueellasi ja kontaktoi avainhenkilöt alueen tarpeiden ja toimintojen mukaisesti.
- Huomioi verkoston muodostamisessa oppijälähtöisyys.
- Käytä hyväksi jo olemassa olevia verkostoja.

Sitouta ja juurruta toimintamalli

Nimeä vastuuhenkilöt ja tehtävien mukaiset roolit:

- toimintamallin ylläpitäjä
- puheenjohtajuus
- sisäisestä ja ulkoisesta viestinnästä vastaavat
- jatkuvan arvioinnin toteutuksesta vastaavat
- osaamisen kehittämisen menetelmistä vastaavat
- kohtaamisen organisoinnin vastuuhenkilöt.

Aikatauluta tehtävät.

Markkinoi ja levitä toimintamallia

- Yhteistyö alueellisesti ja kansallisesti

Verkoston toiminnan vuosikello

DigiSote-verkoston tapaaminen

Kohtaaminen uuden oppimisen tueksi:
eHealth-tapahtuma. Haasta alueen korkeakoulujen
opiskelijat mukaan tapahtumaan

Ota mukaan ja haasta alueen korkeakoulut ja
oppilaitokset miettimään opiskelijoiden ottamista
mukaan toimintaan – osana eHealth-tapaamista

DigiSote-verkoston
tapaaminen

Hyvinvointialueen henkilöstön
digiosaamisen tason arviointi

Digiosaamista tukevat matalan
kynnyksen menetelmät. Opinto-
jaksojen ja matalankynnyksen
menetelmien tarkastus ja päivitys.

Moduuli 2

Kartoita digiosaamisen tila ja osaamistarpeet

Kuuntele podcast
digiosaamisen
kartoituksesta!

Digiosaamisen kartoitus Digisote-Ikä hankkeessa

Digiosaamisen kartoitus

- Eri toimintaympäristöissä työskenteleville sote-ammattilaisille ja esihenkilöille.
- Kyselyyn vastasi 173 ammattilaista perusterveydenhuollosta ja erikoissairaanhoidosta sekä yksityiseltä sektorilta.
- Osallistujat arvioivat osaamistaan suhteessa etäohjaamiseen, asenteisiin, tietoteknisiin taitoihin, digitaalisten ratkaisujen hyödyntämiseen ja arviointiin, sekä eettisyyteen.

Keskeiset tulokset

Yli 54-vuotiaat arvioivat osaamisensa kaikilla osa-alueilla heikommaksi kuin nuoremmat vastaajat. Suurimman erot osaamisessa olivat etäohjaamisessa, digitaalisten ratkaisujen hyödyntämisessä ja tietoteknisissä taidoissa.

Tutustu

Kyselyssä käytetty digiosaamisen kartoituksen työkalu

Hyödynnä kyselyä

Ota yhteyttä Erika Jarvaan tai Kristina Mikkoseen, Oulun yliopisto.

DigiSote-ikä-hankkeen työpajat

Hankkeessa järjestettyjen 'Hei, osaakko nää digiä' -työpajojen tarkoituksena oli lisätä tietoa sotealan ammattilaisten digiosaamisen nykytilasta.

- Työpajoissa sovellettiin Learning Café -työskentelyä, joissa keskusteltiin digiosaamisen vahvuuksista ja heikkouksista, kehittämisestä ja osaamisen hyödyntämisestä.
- **Tulokset:** Nuorilla on positiivinen asenne ja valmius muutokseen. Lisää osaamista tarvitaan erilaisten ohjelmistojen ja sovellusten käytössä, tiedonhallinnassa ja eettisten näkökulmien huomioimisessa.
- Digiosaamisen kehittäminen tulisi mahdollistaa matalan kynnyksen menetelmillä ja työyhteisöä osallistaen. Menetelmät tulisi sisältyä luontaisesti ammattilaisen jokapäiväiseen työhön.

Tutustu
Hei, osaakko nää digiä
-työpajojen toteutukseen

Kirjallisuuskartoitus sukupolvien välisistä digiosaamisen kehittämisen menetelmistä

Tulokset:

- Käänteinen mentorointi, jossa vähemmän kokenut tai nuorempi henkilö toimii mentorina kokeneemmalle tai vanhemmalle henkilölle.
- Eri tapoja toteuttaa käänteistä mentorointia, esimerkiksi yksilöllinen mentorointi, pop-upit ja koulutukset.

Vinkkejä osaamisen kartoittamiseen

- Kartoita henkilöstön digiosaamista sopivin väliajoin.
- Hyödynnä tuloksia henkilöstön osaamisen kehittämisessä ja tukemisessa.
- Hyödynnä osaamisen kartoitusta henkilöstön kehityskeskusteluissa ja oman osaamisen kehittämisen suunnittelussa.
- Muodosta osaamisen tasot kyselyn avulla ryhmittelemällä vastaukset.
- Arvioi digiosaamista osana geneeristä osaamista.
- Arvioi osaamista osaamistestillä, joka antaa erilaista tietoa osaamisesta kuin itsearviointi.
- Arvioi osaamista haastattelemalla ja havainnoimalla.

Tutustu
eHealth-webinaarin materiaalit

Vinkkejä digiosaamisen kartoittamiseen

- Herätä keskustelua osaamisesta työpajatyöskentelyn avulla. Työpajatyöskentelyssä tulee esille ammattilaisten käsityksiä ja kokemuksia aiheeseen liittyen.
- Järjestä työpaja siten, että osallistujat ovat vain yhtä kohderyhmää, esim. +54-vuotiaita tai henkilöitä, jotka kokevat epävarmuutta digiosaamisestaan. Tällöin osallistujien on mahdollista rohkeammin tuoda esille osaamisen heikkouksia.
- Järjestä useita työpajoja, jolloin yhteen aiheeseen päästään syventymään paremmin.
- Sovella työpajoissa erilaisia menetelmiä hybridi- ja lähitapaamisina
 - Learning Café
 - case-työskentely
 - anonyymityöskentely

Moduuli 3

**Kehitä ja ota käyttöön digiosaamista
tukevia matalan kynnyksen menetelmiä**

Kehitä ja ota käyttöön digiosaamista tukevia matalan kynnyksen menetelmiä

Hankkeen aikana järjestettiin matalan kynnyksen digiosaamista tukevaa toimintaa.

Digiosaamista tuettiin digivinkkauksilla, lähi-, etä- ja hybridikoulutuksilla. Osa tapahtumista toteutettiin täysin etänä.

Ennen toiminnan aloitusta (matalan kynnyksen pilotointeja) hankkeessa tehtiin kirjallisuus-katsaus sukupolvien välisistä digiosaamisen kehittämisen menetelmistä. Keskeisenä tuloksena todettiin käänteisen mentoroinnin tukevan digiosaamisen kehittymistä.

Teemat liittyivät verkkovuorovaikutukseen, digitaalisiin hoitopolkuihin, tietoturvaosaamiseen, tiedonhallintaan, digipalveluiden hyödyntämiseen, tieto- ja viestintätekniisiin taitoihin ja erilaisiin työvälineohjelmiin.

Toimintaan osallistui sote-alan ammattilaisia eri palveluorganisaatioista ja mukaan osallistettiin myös korkeakouluopiskelijoita.

Osallistujilta kerättiin palautetta, jolloin toimintaa voitiin kehittää helposti palautteiden pohjalta.

”

”Koulutus tuo aina uutta potkua ja intoa asian käsittelyyn sekä käyttämään tietoa omassa työssä.”

”Todella tarpeellinen koulutus ja tämän-tyyppistä kertausta ja uusien vinkkien opetusta tarvitsisin säännöllisesti.”

”Hienoa kun saa harjoitella ja ohjausta paikan päällä.”

”Mukavan lepposa tahti, hyvin pysyi perässä.”

Palautetta matalan kynnyksen menetelmistä

Kuuntele podcast
matalan kynnyksen digi-
osaamisen menetelmistä!

Hankkeen aikana käyttöön otettuja matalan kynnyksen menetelmiä.

Palvelumuotoilu – palvelupolun kehittäminen

Opiskelijat voivat palvelumuotoilun keinoin suunnitella palvelupolun koulutuksen toteuttamisen eri vaiheita.

Kehittämiskohteena oli sote-alan ammattilaisten digiosaaminen. Työkaluiksi muodostuivat Service Blueprint, Value Proposition Canvas ja Storyboard. Tuloksena valmistui lopullinen palvelupolku, jossa kuvattiin henkilökunnan koulutustapahtuma eri vaiheineen: ongelman ilmeneminen, koulutuksen valmistelu, koulutuksen aloittaminen, koulutuksen pitäminen, palautteiden kerääminen ja toiminta koulutuksen jälkeen.

Työkalujen ja menetelmien ideoiminen digiosaamisen vahvistamiseksi: tehtävänannot opiskelijoille

Osana opetusta opiskelijoille tarjottiin tehtävänantona työkalujen ja menetelmien ideoimista digiosaamisen vahvistamiseksi.

Digivinkkiparkit ja vinkkaukset

Kohtaamiset digivinkkiparkeissa olivat hyvä tapa käydä vapaata keskustelua digiosaamisesta.

Lähikoulutukset

Lähikoulutukset mahdollistivat osallistumisen myös niille, jotka kokivat luontevammaksi saada ohjausta ja apua lähikontaktissa.

Etäkoulutukset

Etätoteutukset toivat joustoa koulutukseen osallistumisiin.

Hybridikoulutukset

Hybriditoteutuksissa toteutui lähi- ja etäkoulutusten vahvuudet.

DigiSote-ikä-koulutusten materiaalit

Koulutukseen tuotetut materiaalit ovat kaikille hyödynnettävissä avoimessa koulutusportaalissa.

Digiosaamisen vahvistaminen mentoroinnilla

Sukupolvien välistä digiosaamista vahvistettiin yhteistyössä opiskelijoiden kanssa käänteisen mentoroinnin menetelmällä. Samaa menetelmää voidaan käyttää työelämässä esim. perehdytyksessä. Uusi kollega tuo myös oman osaamisensa työyhteisön käyttöön.

eHealth-webinaari

Mahdollistettiin kohtaaminen uuden oppimisen tueksi. Osallistujina olivat korkeakoulujen opiskelijat ja opettajat sekä sotealan ammattilaiset.

Webinaarit, tapahtumat ja työpajat

Järjestettiin työpajoja liittyen sote-alan tietojärjestelmiin ja digitaalisiin palveluihin sekä ikääntyneiden työntekijöiden digiosaamiseen ja niihin liittyviin haasteisiin.

Korkeakouluopiskelijat osallistuivat hankkeen toimintoihin ja saivat samalla kokeneilta sote-alan työntekijöiltä arvokasta tietoa digiosaamisesta. Toiminnot siis mahdollistavat sukupolvien välisen oppimisen.

Tutustu

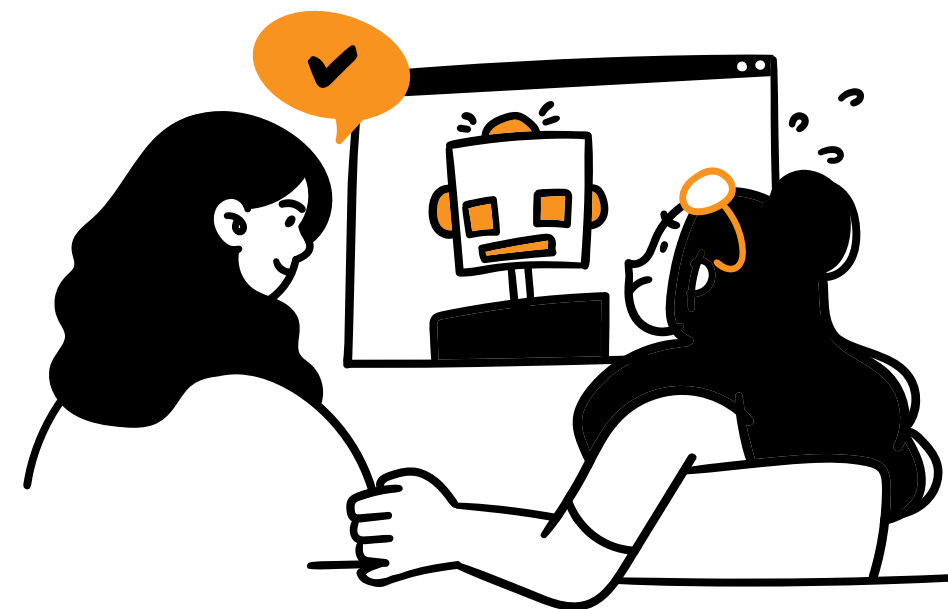
Moniammatillista oppia hanketyöstä – opiskelijana DigiSote-ikä-hankkeessa

Käänteinen mentorointi digiosaamisen tukena

Käänteinen mentorointi tarkoittaa sitä, että vähemmän kokenut tai nuorempi henkilö toimii mentorina kokeneemmalle tai vanhemmalle henkilölle.

Opiskelijoiden toteuttamia käänteisen mentoroinnin sisältöjä:

- Office-työvälineet
- some
- potilastietojärjestelmät
- älylaitteet
- hyvinvointi- ja terveysteknologia
- työsähköposti
- päätöksenteon tuki

”Käänteisen mentoroinnin menetelmä toimi mielestäni hyvin, kun opetus-tilanne oli rauhallinen ja kumpikin osapuoli pääsee rauhassa tutustumaan digiympäristön syövereihin.”

Opiskelija/mentoroiija

”He eivät varmasti olisi vielä pitkään aikaan ottaneet laitetta varastosta käyttöön, kun se tuntui niin monimutkaiselta, mutta mentoroinnin jälkeen, se olikin yksinkertaista.”

Ohjaaja/mentoroitava

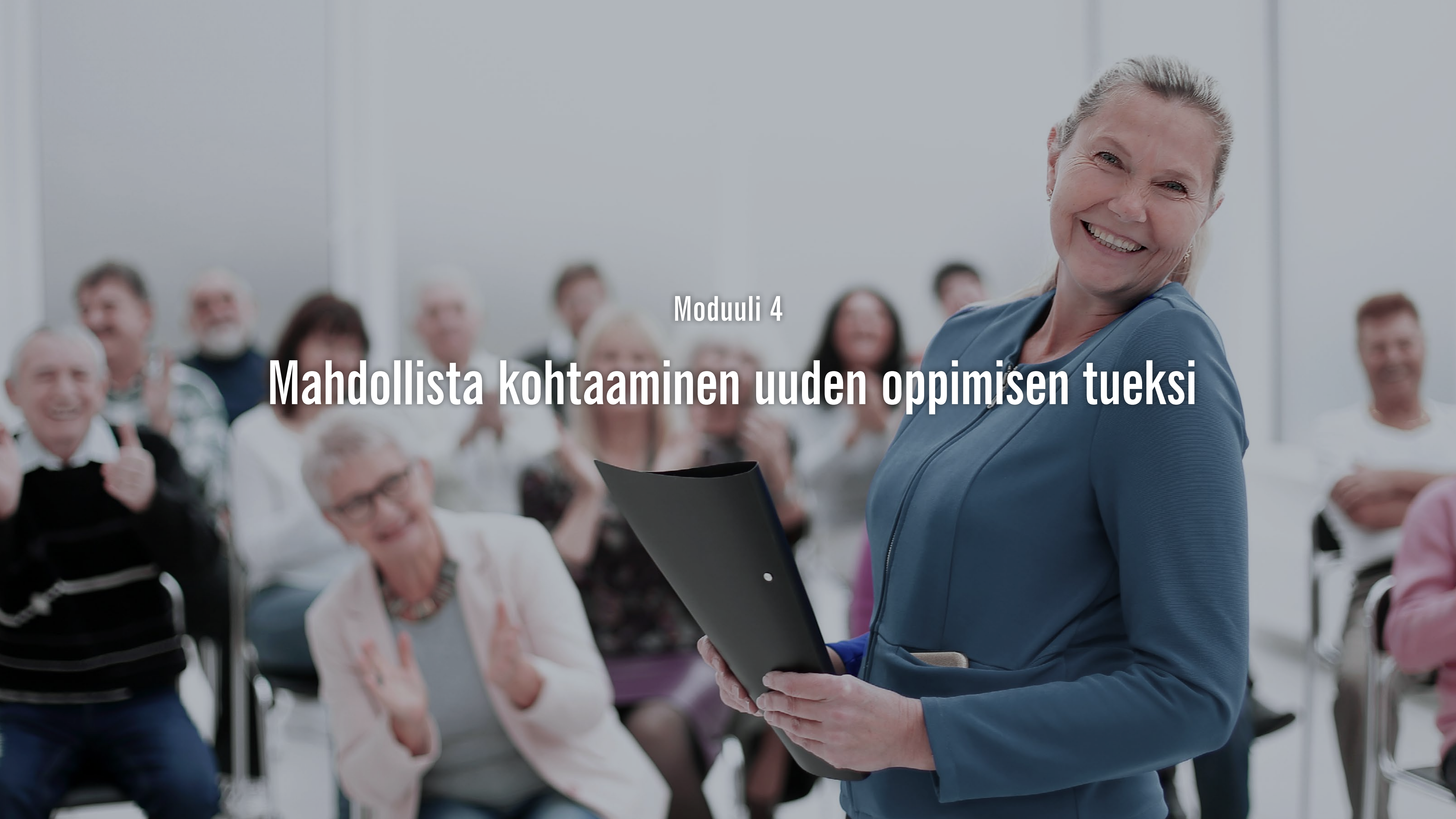
Tutustu

Sote-alalla tarvitaan yhä parempaa digiosaamista – löytyykö ratkaisu käänteisestä mentoroinnista?

Kirjallisuuskatsaus sukupolvien välisistä digiosaamisen kehittämisen menetelmistä

Moduuli 4

Mahdollista kohtaaminen uuden oppimisen tueksi

Mahdollista kohtaaminen uuden oppimisen tueksi

DigiSote-ikä-hankkeessa luotiin vuosittainen, oppimista tukeva, eHealth-päivä, jossa toimijat pystyivät kohtaamaan.

Teemana päivälle oli sotealan digitalisaatio ja digiosaaminen.

Osallistujina päivässä oli niin ammattilaisia sote-kentältä kuin myös ammattikorkeakoulun perus- ja Master-opiskelijoita.

Koko päivän kestäneessä tapahtumassa kuultiin aamupäivän aikana uusinta tietoa toiminta-alueen asiantuntijoilta ja yrityksiltä. Iltapäivän sisällöstä vastasivat Master-opiskelijat. Aamupäivä oli suunnattu sekä ammattilaisille että opiskelijoille, kun taas iltapäivä oli tarkoitettu pääasiassa perusopiskelijoille.

Päivä toteutettiin etäyhteyksin, jotta sote-alan ammattilaisilla oli osallistuminen helpompaa.

Oppimistavoitteita opiskelijoille olivat:

- Tietää keskeisiä teknologisia ratkaisuja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueella.
- Tunnistaa digitalisaation mahdollisuuksia sosiaali- ja terveydenhuollossa.
- Tunnistaa millaista digiosaamista sosiaali- ja terveydenhuollossa tarvitaan.

Tutustu

[eHealth-webinaarin materiaalit](#)

Vinkit toteutukseen!

- Pidä oppimistavoitteet keskiössä.
- Ammattilaisilla on harvoin aikaa koko päivän kestävään webinaariin.
- Ota huomioon osallistujien tarpeet ja mahdollisuudet osallistua lähi-, etä- tai hybridikohtaamisiin.
- Sido kohtaaminen osaksi opetussuunnitelmaa jatkuvuuden varmistamiseksi.
- Määritä toistuvuus toimintamallin tarpeiden mukaisesti.

Hankkeessa tuotetut julkaisut

Hammarén, M., Jarva, E., Mikkonen, K., Kääriäinen, M., & Kanste, O. (2022). Scoping review of intergenerational learning methods for developing digital competence and their outcomes. Finnish Journal of EHealth and EWelfare, 14(4), 364–379.

Jarva, E., Hammarén, M., Mikkonen K., Parkkila T., Tuomikoski A-M., Aalto M., Lankila J., Kääriäinen M., Kanste O., & Kurttila J. (2022). ”Erehdytään yhdessä, opitaan yhdessä” – sosiaali- ja terveys-alan digiosaamisen kehittäminen edellyttää matalan kynnyksen menetelmiä. Oamk Journal.

Kaisto H., Oikarainen H., Parkkila T., & Aalto M. (2022). Moniammatillista oppia hanketyöstä – opiskelijana DigiSote-ikä-hankkeessa. Oamk Journal.

Kekkonen M., Aalto M., Kurttila J., Hyvämäki P., Parkkila T., Hammarén Mira., Jarva E., & Koskimäki M. (2023). Työelämäyhteistyön webinaarit Opiskelijoille DigiSote-ikä -hankkeessa – Oppia Ikä Kaikki. Oamk Blogit, Teknologialla hyvinvointia.

Parkkila T., Hammarén M., Koskimäki M., Männistö M., Aalto M., Kurttila J., Kekkonen M., & Hyvämäki P. (2023). Sote-alalla tarvitaan yhä parempaa digiosaamista – löytyykö ratkaisu käänteisestä mentoroinnista? Oamk Journal.

DigiSote-ikä-podcastit

Hyvämäki P., Aalto M., Kurttila J., Kekkonen M., Parkkila T., Hammarén M & Koskimäki M. 2023. Verkostotoiminta on parhaimmillaan aitoa kumppanuutta. DigiSote-ikä-hanke.

Hammarén M., Koskimäki M., Aalto M., Kurttila J., Hyvämäki P., Kekkonen M. & Parkkila T. 2023. Sotealan ammattilaisten digiosaamisen arviointi. DigiSote-ikä-hanke.

Parkkila T., Aalto M., Hyvämäki P., Kurttila J., Kekkonen M., Hammarén M. & Koskimäki M. 2023. Digiosaamisen matalan kynnyksen menetelmät DigiSote-ikä-hankkeessa. DigiSote-ikä-hanke.

Hyvämäki P., Hammarén M., Koskimäki M., Aalto M., Kekkonen M., Parkkila T. & Kurttila J. 2023. Monialainen osaamisen kehittämisen toimintamalli kehittää sote-alan alueellista digiosaamista. DigiSote-ikä-hanke.

Kurttila J., Hyvämäki P., Aalto M., Kekkonen M., Parkkila T., Hammarén M. & Koskimäki M., 2023. Digisote-ikä hankkeen mahdollisuudet ja haasteet. DigiSote-ikä-hanke.

Opinnäytetyöt

Seppänen E. (2023). Toimenpiteeseen tulevan potilaan hoitoprosessin kehittäminen Sydänteohvalvonnassa digitalisaation keinoin. Opinnäytetyön raportti. Oulun ammattikorkeakoulu.

Viikinen, M. (2022). Sote-alan työntekijöiden digitaidot.

Tämä julkaisu on tuotettu Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja Euroopan sosiaalirahaston rahoittamassa DigiSote-ikä – Digiosaamista kaiken ikää sosiaali- ja terveysalalla -hankkeessa. Hankkeen päätoteuttajana toimi Oulun ammattikorkeakoulu ja osatoteuttajana Oulun yliopisto. Hanke toteutettiin 16.8.2021–31.5.2023.

oamk.fi/digisote